

faciat, semperque fecerit, esse hominem qui ignoret arbitror neminem. Domus tua denique tota me semper omnibus summis officiis prosecuta est. Neque vero tu in me diligendo cuiquam concessisti tuorum. Quare a te peto majorem in modum, ut me per te quam ornatissimum velis esse: meamque & in supplicatione decernenda, & in ceteris rebus existimationem satis tibi esse commendatam putes. Vale.

M. T. C. IMP. C. MARCELLO COS.
DESIGN. S. P. D.

XI. **Q**UANTÆ curæ tibi meus honos fuerit, & quam idem extiteris consul in me ornando & amplificando, qui fueras temper cum ¹ parentibus tuis & cum tota domo, etsi res ipsa loquebatur, cognovi tamen ex meorum omnium literis. Itaque nihil est tantum, quod ego non tua causa debeam, facturumque sim cum studiose, tum libenter. Nam magni interest, cui debeas: debere autem nemini malui, quam tibi: cui me cum studia communia, beneficia paterna, tuaque jam ante conjunxerant; tum accedit, mea quidem sententia, maximum vinculum, quod ita rempublicam geris, atque gessisti, qua mihi carius nihil est, ut, quantum tibi omnes boni debeant, quo minus tantundem ego unum debeam, non reculem. Quamobrem tibi velim hi sint exitus, quos mereris, & quos fore confido. Ego, si me navigatio non morabitur, quæ incurrebat in ipsos Etasias, propediem te, ut spero, videbo. Vale.

ARG. Supplicatione sibi decreta, gratias re significat. Anno U. C. 703. agit consuli, & propediem ad urbem se fore. ¹ Parentibus] Etiam matre. Supra, ep. 8.

M. T. C. IMP. L. PAULO COS. DESIGN. S. P. D.

XII. **E**TSI mihi nunquam fuit dubium, quin te populus Romanus pro tuis summis in rempublicam meritis,

&
ARG. Gratulatur Paulo de consulatu, & ne sibi provincia prorogetur, rogat. Anno U. C. 702.

& pro amplissima ¹ familiæ dignitate, summo studio, cunctis suffragiis consulem facturus esset: tamen incredibili lætitia sum affectus, cum id mihi nuntiatum est: eumque honorem tibi deos fortunare volo, a teque ex tua, majorumque tuorum dignitate administrari. Atque utinam præsens ² illum diem mihi optatissimum videre potuissem, proque tuis amplissimis erga me studiis atque beneficiis tibi operam meam studiumque ³ navare. Quam mihi facultatem cum hic nec opinatus & improvisus provinciæ casus eripuit, tamen, ut te consulem rempublicam pro tua dignitate gerentem videre possem, magnopere a te peto, ut operam des, efficias, ne quid mihi fiat injuriæ, neve quid temporis ad meum annum munus accedat. Quod si feceris, magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedet. Vale.

¹ Familia] Emilia gens, patricia. ² Illum diem] Comitiorum. Corrad.
³ Navare] In petitione consulatus. Idem.

M. T. C. IMP. L. PAULO COS. S. P. D.

XIII. **M**AXIME mihi fuit optatum Romæ esse tecum, multas ob causas, sed præcipue, ut & in petendo & in gerendo consulatu meum tibi debitum studium perspicere posses. Ac petitionis quidem tuæ ratio mihi semper fuit explorata: sed tamen navare operam volebam. In consulatu vero cupio equidem te minus habere negotii: sed moleste fero, me consulem studium tuum adolescentis perspexisse, te meum, cum id ætatis sim, perspicere non posse. Sed ita facto nescio quo contigisse arbitror, ut tibi ad me ornandum semper detur facultas, mihi ad remunerandum nihil suppetat præter voluntatem. Ornasti consulatum, ornasti ¹ reditum meum: incidit meum tempus rerum ² gerendarum in ipsum consulatum tuum. Itaque cum & tua summa amplitudo & dignitas, & meus magnus honos magnaque existimatio postulare videatur, ut a te plurimis verbis contendam ac petam,

ut

ARG. A consule petit, ut supplicationes sibi decernat. Anno U. C. 703. ¹ Reditum meum] Ab exilio. Mauv.
² Gerendarum] In provincia. Idem.

ut quam honorificentissimum senatus-consultum de meis rebus gestis faciendum cures, non audeo vehementer a te contendere, ne aut ipse tua perpetua consuetudinis erga me oblitus esse videar, aut te oblitum putem. Quare, ut te velle arbitror, ita faciam: atque ab eo, quem omnes gentes sciunt de me optime meritum, breviter petam. Si alii consules essent, ad te potissimum, Paule, mitterem, ut eos mihi quam amicissimos redderes: nunc cum tua summa potestas, summaque auctoritas, notaque omnibus nostra necessitudo sit, vehementer te rogo, ut & quam honorificentissime cures decernendum de meis rebus gestis, & quam celerrime. Dignas res esse honore & gratulatione, cognosces ex iis literis, quas ad te, & collegam, & senatum publice misi: omniumque mearum reliquarum rerum, maximeque existimationis meae procuracionem susceptam velim habeas. In primisque tibi cura sit, quod abs te superioribus quoque literis petivi, ne mihi tempus prorogetur. Cupio te consulem videre, omniaque spero, cum absens, tum etiam praesens, te consule assequi.

M. T. C. IMP. C. CASSIO PROQUAEST. S. P. D.

XIV. **M**ARCUM Fabium quod mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quaestum. Multi enim anni sunt, cum ille in aere meo est, & a me diligitur propter summam suam humanitatem & observantiam. Sed tamen, quod te ab eo egregie diligi sensi, multo amicior ei sum factus. Itaque, quanquam profecerunt literae tuae, tamen aliquanto plus commendationis apud me habuit animus ipsius erga te, mihi perspectus & cognitus. Sed de Fabio faciemus studiose, quae rogas: tu multis de causis vellem me convenire potuisses: primum, ut te, quem jamdiu plurimi facio, tanto intervallo viderem: deinde, ut tibi, quod feci per literas, possem praesens gratulari: tum, ut quibus de rebus

ARG. Factum se Fabii causa, quae rogaverat Cassius, pollicetur: quem dolet non vidisse ad urbem & provinciam redeuntem. Rogat, operam det, ne sibi temporis aliquid accedat ad annum provinciae. Anno U. C. 703.

Convenire potuisses] In Cilicia, cum ad urbem redires, Cellarius.

bus vellemus, tu tuis, ego meis, inter nos communicarem: postremo, ut amicitia nostra, quae summis officiis ab utroque culta est, sed longis intervallis temporum interruptam consuetudinem habuit, confirmaretur vehementius. Id quando non accidit, utemur bono literarum, & eadem fere absentes, quae, si coram essemus, consequemur. Unus scilicet fructus, qui in te videndo est, percipi literis non potest. Alter gratulationis est, is quidem exiliis, quam si tibi te ipsum intuens gratularer. Sed tamen & feci ante, & facio nunc, tibique cum pro rerum magnitudine, quas gessisti, tum pro opportunitate temporis gratulor, quod te de provincia decedentem summa laus & summa gratia provinciae prosecuta est. Tertium est, ut id quod de nostris rebus coram communicavimus inter nos, conficiamus idem literis. Ego ceterarum rerum causa tibi Romam properandum magnopere censo. Nam & ea, quae reliqui, tranquilla de te erant: & hac tua recentis victoria tanta, clarum adventum tuum fore intelligo. Sed, si quae sunt onera tuorum, si tanta sunt, ut ea sustinere possis, propra: nihil tibi erit lautius, nihil gloriosius. Sin majora: considera, ne in alienissimum tempus cadat adventus tuus. Hujus rei totum consilium tuum est: tu enim scis, quid sustinere possis. Si potes: laudabile atque populare est. Sin plane non potes: absens hominum sermones facilius sustinebis. De me autem idem tecum his ago literis, quod superioribus egi, ut omnes tuos nervos in eo contendas, ne quid mihi ad hanc provinciam, quam & senatus & populus annuam esse voluit, temporis prorogetur. Hoc a te ita contendito, ut in eo fortunam meam positam putem. Habes Paulum

Tom. VII.

Z z z

no-

2 Pro opportunitate temporis] Hoc videtur dicere, quia parabatur in eum accusatio, fortasse de reperendis. Nam avaritiae nomine male audite Cassius. Quod & Plutarchus in Bruti vita narrat: & Caelii quoque testimonio cognoscitur, ep. 10. lib. VIII. Manur.

3 Victoria] Parthos enim Cassius fudit, fugavitque post adventum Ciceronis in provinciam. Id ostendit ep. 10. lib. 2. Idem.

4 Onera tuorum] Quae sunt haec onera? opinor vel propinquus aliquis Cassii, vel amicus, qui cum eo fuisset in provincia pecuniae contra leges captae, aut creptae accusabatur: qui si damnatus esset, manifestum praedictum fuisset in Cassium. Man.

5 Si tanta fuerit] Tanto, & minuit hic potius, quam auget magnitudinem: ut ep. 8. lib. VIII. Si aut non eris illic bellum, sua tantum eris, ut vos, aut successores, parvis additis copiis, sustinere possint. Idem.

nostrum nostri cupidissimum: est ⁶ Curio, est Furnius. Sic velim enitare, quasi in eo sint mihi omnia. Extremum illud est de iis, quæ proposueram, confirmatio nostræ amicitia; de qua pluribus verbis nihil opus est. Tu puer me appetisti; ego autem semper ornamento te mihi fore duxi. Fuisi etiam præsidio tristissimis meis temporibus. Accessit post tuum discessum familiaritas mihi ⁷ cum Bruto tuo maxima. Itaque in vestro ingenio & industria mihi plurimum & suavitas & dignitatis constitutum puto. Id tu ut tuo studio confirmes, te vehementer rogo: literasque ad me & continuo mittas, & cum Romam veneris, quam sæpissime. Vale.

⁶ Curio... Furnius] Tribuni plebis. ⁷ Cum Bruto tuo] M. Bruto; cujus foror uxore erat Cassii. Idem.

M. T. C. CASSIO S. P. D.

XV. **E**TSI ¹ uterque nostrum, spe pacis, & odio civilis sanguinis, abesse a belli pertinacia voluit: tamen, quando ejus consilii princeps ego fuisse videor, ² plus fortasse tibi præstare ipse debeo, quam a te expectare. Etsi, ut sæpe soleo tecum recordari, sermo familiaris meus tecum, & item tecum tuus, adduxit utrumque nostrum ad id consilium, ut uno prælio putarem, si non totam causam, at certe nostrum ³ iudicium definiri convenire. Neque quisquam hanc nostram sententiam vere unquam reprehendit, præter eos qui arbitrantur melius esse deleri omnino republicam, quam imminutam & debilitatam manere. Ego autem ex intuitu ejus nullam spem scilicet mihi proponebam, ex reliquiis ma-

ARG. Consilium suum de non renovando civili bello demonstrat: Cæsaris clementiam laudat; Italiae genitus ostendit: Cassii sententiam de futuris exquiri. Cæsare iterum & Servilio Cok. Anno U. C. 707.

¹ Uterque nostrum] Uterque enim victo in Pharsalia Pompejo ab armis discessit, verum prior Cicero: propterea subiungit: *Ejus consilii princeps ego fuisse videor.* Manur.

² Plus fortasse] Efficere ipse debeo, ne te peniteat consilii tui, non a te expectare, ut

ea scribas ad me, quibus in sententia confirmet. Hoc præponit, quia dicturus erat, quod in extremo posuit: *Velim scribas ad me, quid videas, quid expectandum, quid agendum nobis existimes.* Hanc enim ob causam scripsisse videtur has literas. Idem.

³ Iudicium] Ut arma deponeremus. Judicare enim ex una pugna potuimus, persequi nos belli civilis extrema non debere. Idem.

magnam. Sed ea sunt consecuta, ut magis mirum sit accidere illa potuisse, quam nos non vidisse ea futura: nec, homines cum essemus, divinare potuisse. Equidem fateor meam conjecturam hanc fuisse, ut, illo quasi quodam fatali prælio facto, & victores communi saluti consulere vellent, & victi suæ. Utrumque autem positum esse arbitrabar in celeritate victoris. Quæ si fuisset, eandem clementiam experta esset ⁴ Africa, ⁵ quam cognovit Asia: quam etiam Achaja, & ut opinor, ipso ⁶ legato ac deprecatore. Amisissis autem temporibus, quæ plurimum valent, præsertim in bellis civilibus, ⁷ interpositus annus ⁸ alios induxit ut victoriam sperarent, alios, ut ipsum vinci contemnerent. Atque horum malorum omnium culpam fortuna sustinet. Quis enim aut Alexandrini belli tantam moram huic bello adjunctum iri, aut ⁹ nescio quem istum Pharnacem Asiae terrorem illaturum putaret? Nos tamen, in ¹⁰ consilio pari, ¹¹ casu dissimili usi sumus. Tu enim cum partem peristi, ut & ¹² consiliis interesses, & quod maxime curam levat, futura animo prospicere posses. Ego, qui ¹³ festinavi ut Cæsarem in Italia viderem, (sic enim arbitrabamur) eumque multis honestissimis viris conservatis redeuntem, ad pacem currentem, ut ajunt, incitarem: ab illo longissime & absum, &

Z. z. z. 2 ab-

⁴ Africa] Pompejani, qui se post Pharsalicum prælium in Africam conculerant: Meconymia: nam ab eo, quod continetur, significatur id, quod continetur. Idem.

⁵ Quam cognovit Asia] Quam cognoverunt ii, qui post Pharsalicam pugnam se in Asiam, & in Achajam receperunt. Idem.

⁶ Legato, ac deprecatore] Non expectasset Cæsar, ut Pompejani legatos ad eum, qui deprecarentur, mitterent: sed ipse ad eos, quæ est ejus humanitas & clementia, ultro ivisset, atque ut pace facta reconciliarentur, deprecatus esset. Manur. Cæsarem hic legatum fugit Manutius, quod nullo modo procedit. Forte, *Te, ut opinor, ipso allegato ac deprecatore.* Te apud Cæsarem pro iis interveniente. J. F. Gronov.

⁷ Interpositus annus] Inter pugnam Pharsalicam, & id tempus, quo Cæsar, consumptis (ut ait Appianus) in Alexandrino bello novem mensibus, Pharnacem devicit. Manur.

⁸ Alios] Pompejanorum, bellum in Africa renovantium, duo genera ponit: quorum

alii, anno post Pharsalicæ cladem interposito, in spem victoriæ venerant: alii, licet victoriam non sperarent, pugnae tamen habituræ, ita animati, ut etiam si contrisset, ut vincerentur, non laborarent. Idem.

⁹ Nescio quem istum Pharnacem] Quem nemo tanti roboris putavit, ut Asiae terrorem inferret. Mitridatis filius fuit: quo Cæsar mox unica pugna superato, scripsit ad amicos: *Veni, vidi, vici.* Idem.

¹⁰ Consilio pari] Discedendi ab armis.

¹¹ Casu dissimili] Hoc explanatur sequentibus verbis: quorum sententia, collecta breviter hæc est: Tu te ad Cæsarem ipsum contulisti, ut cum eo esset: ego me Brundisium, ut eum expectarem. Idem.

¹² Consiliis interesset] Cæsaris, Cassius enim cum clavis in Helleponto Cæsari occurrens, non solum ei se tradidit, verum etiam apud eum mansit. Dio lib. 42. Idem.

¹³ Festinavi] Cujus eum consilii graviter penituit; ad Att. ep. 6 & 9. lib. xi. Idem.

abfui. Verfor autem in gemitu Italiae, & in urbis miseris querelis: quibus aliquid opis fortasse ego pro mea, tu pro tua, pro sua quisque parte ferre potuisset, si auctor affuisset. Quare velim pro tua perpetua erga me benevolentiam, quid agendum nobis existimes. Magni erunt mihi tuae literae. Atque utinam primis illis, quas Luceria miseris, paruissem: sine ulla enim molestia dignitatem meam retinuisssem. Vale.

¹⁴ *Miseris querelis*] Propter scelera & seditiones M. Antoni, magistris equitum, & L. Trebellii, atque P. Dolabellae tribuni plebis. *Corrad.*
¹⁵ *Auctor*] Caesar. *Idem.*

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

XVI. PUTO te jam suppedere, cum hæc te tertia jam epistola ante oppressit, quam tu schedulam, aut literam. Sed non urgeo. Longiores enim expectabo, vel potius exigam. Ego, si semper haberem cui darem, vel ternas in hora darem. Fit enim nescio quid, ut quasi coram adeste videare, cum scribo aliquid ad te: neque id ² κατ' εἰδῶν φαντασίως, ut dicunt tui ³ amici novi: qui putant etiam ⁴ διαδοχικὰς φαντασίας ⁵ spectris Catiianis excitari. Nam, ne te fugiat, ⁶ Catius Insuber, Epicureus, qui nuper est mortuus, quæ ille ⁷ Gargettius, ⁸ etiam ante Democritus, εἰδῶν, a

ARG. Jocatur in opiniones Epicureas, & in ipsum Cassium, Epicureæ philosophiæ studiosum. *Anno U. C. 708.*

¹ *Schedulam*] Ita vulgo: sed Victorius ex MS. mavult *scidulam*. *Vid. Aric. l. 20. Syllabam* legit Lamb. item ex MS.

² *κατ' εἰδῶν φαντασίως*] Quod Græce φαντασίως, Latine *visum* dici posse, ait Cicero Acad. I. Hic igitur interpretatur, *per spectrorum visâ*. Putabant igitur Epicurei, si quis aliquam rem cogitaret, ejus rei spectrum & imaginem ad cogitantis animam advolare. De qua opinione dobitat Cicero, & in eo jocatur. *Manus.*

³ *Amici novi*] Epicurei, quorum dogma

ta Cassius ante biennium probare coeperat. *Idem.*

⁴ *διαδοχικὰς φαντασίας*] Mentis, vel intelligentiæ visâ. *Idem.*

⁵ *Speñris Catiianis*] Cogitationibus illis, quæ spectra Catius vocabat, Epicurus & Democritus εἰδῶν. *Idem.*

⁶ *Catius*] Hic scripsit quatuor libros de rerum natura, & de summo bono, de quo Quintilianus, X. 1, ita scribit: *In Epicureis levis quidem, sed non injucundus tamen auctor est Catinus.* *Corrad.*

⁷ *Gargettius*] Epicurus, a patria.

⁸ *Etiam*] Lege, & *jane*: admovente Thoma Wopkenio, Lect. Tullian. I. 5.

hic spectra nominat. His autem spectris etiam si oculi possent ferri, quod vel iis ipsa occurrunt: animus qui possit, ego non video. Doceas tu me oportebit, cum salvus veneris, in meane potestate sit spectrum tuum, ut, simul ac mihi collibitum sit de te cogitare, illud occurrat: neque solum de te, qui mihi hæres in medullis: sed si insulam Britanniam cœpero cogitare, ejus εἰδῶν mihi advolabit ad pectus. Sed hæc posterius. Tento enim te, quo animo accipias. Si enim stomachabere & moleste feres, plura dicemus: postulabimusque, ex qua ¹⁰ hæresi, ¹¹ vi, hominibus armatis dejectus sis, in eam restituare. In hoc interdicto non solet addi, ¹² *In hoc anno*. Quare si jam biennium, aut triennium est, cum virtuti quantum remisisti, delinitus illecebris voluptatis, in integro res nobis erit. Quanquam qui-cum loquor: cum uno fortissimo viro: qui postea quam ¹³ forum attigisti, nihil fecisti nisi plenissimum amplissimæ dignitatis. In ista ipsa ἀπέστει μετuo ne plus nervorum sit, quam ego putarim, si modo eam tu probas. Quid tibi in mentem venit? inquires. Quia nihil habebam aliud, quod scriberem. De republica enim nihil scribere possum: neque enim, quod sentio, libet scribere. Vale.

⁹ *Quod vel iis ipsa occurrunt*] Afert rationem, quare difficilius credat nos de aliquo cogitare occurru simulacrorum, quam eorundem incurfu videre quippiam (videre autem nos dicit τὸ εἶδῶν εἰκαστικῶς censebant Democritus & Epicurus: quod in epistola ad Atticum etiam ostendit Cicero, in qua disputat de fenestrarum angustiis.) Quod si, inquit, his spectris oculis ferri posse concesserim (vix autem hoc concedit, ut spectra coram sint tam εἰδῶν, oculis ferre possint) sed si concesserim, inquit, videbor aliqua ratione facere, quod saltem oculis spectra occurrunt, ut possint τὸ εἰδῶν, & occurru visionem conficere & excitare. Quomodo autem animus & εἰδῶν ferri possint, non video. *Vitor.*

¹⁰ *Hæresi*] Hoc est, secta philosophorum. *Hæresi* enim apud Græcos & Latinos in bonam partem accipiebatur olim, ut & *secta*, etiam apud primos Christianos. Fortasse autem Stoica fuit aut Academica secta, quam deseruit. *Grævus.*

¹¹ *Vi, hominibus armatis*] Et formula solemnitas in interdicto prætorio UNDE VI, quo aliquis in possessionem suam, de qua vi & armatis hominibus erat deturbatus, restituebatur. De qua vide lib. vii. ep. 13. *Idem.*

¹² *In hoc anno*] Quod addi solebat in omnibus interdictis. *Manus.*

¹³ *Forum attigisti*] Virilem togam induisti. Vide superius ad lib. v. ep. 11.

M. T. C.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

XVII. **P**RÆPOSTEROS habes tabellarios: etsi me quidem non offendunt, sed tamen, cum a me discedunt, flagitant literas; cum ad me veniunt, nullas afferunt. Atque id ipsum facerent commodius, si mihi aliquid spatii ad scribendum darent: sed petasati veniunt: comites ad portam expectare dicunt. Ergo ignosces: alteras habebis has breves: sed expecta πάντα περί πάντων. Etsi quid ego me tibi purgo, cum tui ad me inanes veniant, ad te cum epistolis revertantur? Nos hic (tamen ad te scribam aliquid) D. Syllam patrem mortuum habebamus. Alii a latronibus, alii cruditate dicebant. Populus non curabat: combustum enim esse constabat. Hoc tu pro sapientia tua ferēs æquo animo. Quanquam πρόσωπον πόλεως amissimus. Cæsarem putabat moleste laturum, verentem ne hasta refrixisset. Minidius Marcellus & Attius pigmentarius valde gaudebant, se adversarium perdidisse. De Hispania novi nihil; sed expectatio valde magna: rumores tristiores, sed ἀδέσποτοι. Pansa noster paludatus a. d. III. Kalend. Jan. profectus est, ut quivis intelligere possit id, quod tu nuper dubitare coepisti, τὸ καλὸν δὲ αὐτὸ ἀίρετον esse. Nam quod multos miseris

ARG. Queritur de importunis tabellariis: narrat de P. Syllæ morte, bello Hispaniensi, Panxi professione in provinciam: Cassii consilium probat Brunduliniæ mansionis; literas mutuas postulat. Anno U. C. 708.

1 Alteras habebis has breves] Nos putamus punctis male distinctas esse has dictiones: ut longe diversum sensum præ se ferant a vero, nisi fallimur: non enim alteras habebis, intelligimus, quod alias longiores plenioresque nunc pollicetur, ideoque æquiore animo velit ferre illum harum brevitate: nam id paulo post large promittit verbis illis, sed expecta πάντα περί πάντων. Sed ignosci sibi vult, quod hæc non solum breves sint, sed alias etiam ante breves acceperit, ut hæc sint jam secunda literæ ad eum scriptæ breves. Victor.

2 Πάντων] Omnia de omnibus: longissimas literas de omnibus rebus. Manu.

3 D. Syllam] Stephanus Pighius motuit in fastis suis ad annum urbis conditæ DCCII. legendum hic & infra D. Silvanum. Gebh. Sed quando lib. ix. ep. 10. illedeu pene verbis de P. Syllæ res eadem narratur, non dubito quin P. Syllæ hic legendum sit. Ernesti.

4 Πρωτόσωπον πόλεως] Specimen civitatis. Ironia. Vel, amissimus hominem, unde scire posses quam corrupta civitate utamur.

5 Refrixisset] Vide lib. ix. ep. 10.

6 Αδερσάριον] In emendis Pompejanorum bonis. Manu.

7 Αδέσποτοι] Sine auctore.

8 Προφέκτος] In provinciam Galliam.

9 Νυπερ] Epicureus factus.

10 Τὸ καλὸν δὲ αὐτὸ ἀίρετον] Honestum propter se experendum.

11 Μισέριον levavit] Valebat enim apud Cæsarem auctoritate. Idem.

feriis levavit, & quod se in his malis hominem præbuit, mirabilis eum virorum bonorum benevolentia profecuta est. Tu quod adhuc Brundusii moratus es, valde probo & gaudeo: & mehercule puto te sapienter facturum, si fueris. Nobis quidem, qui te amamus, erit gratum. Et, amabo te, cum dabis posthac aliquid domum literarum, mei memineris. Ego nunquam quemquam ad te, cum sciam, sine meis literis ire patiar. Vale.

12 Hominem præbuit] Humanissime se gefit: afficitis opem tulit. Sic Terent. in He-nium rerum studio vacans, rufumculos cun-ant. Homo sum: humani nihil a me alienum que rei non captans. Idem. puto. Idem.

13 Ακρίβος] Minime curiosus, inas-
fuit: afficitis opem tulit. Sic Terent. in He-
nium rerum studio vacans, rufumculos cun-
ant. Homo sum: humani nihil a me alienum
que rei non captans. Idem.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

XVIII. **L**ONGIOR epistola fuisset, nisi eo ipso tempore petita esset a me, cum jam iretur ad te: longior etiam, si φλόγαρον aliquem habuisset. Nam σπινθηρὸς fine periculo vix possumus. Ridere igitur, inquires, possumus. Non mehercule facillime: veruntamen aliam aberrationem a molestiis nullam habemus. Ubi igitur, inquires, philosophia? Tua quidem in culina, mea molestia est. Pudet enim servare. Itaque facio me alias res agere, ne convicium Platonis audiam. De Hispania nihil adhuc certi, nihil

ARG. Epistolæ brevitate excusat: tristitia temporum accusat; nihil ex Hispania afferri significat. Anno U. C. 708.

1 Φλόγαρον] Garrulum. Si garrulum habuisset auctorem: si is essem, qui nugis fabulifere scribendis delectarer.

2 Σπινθηρὸς] Serio agere, graves res tractare. Manu.

3 Τὴν quidem] Manuarius parabat legen-

4 Pudet enim servare] Aliquid agere publice, quia qui partem resp. tractat, is se componere ad nutum unius necesse habet. Idem.

5 Facio me alias res agere] Fingo me rerum aliarum satagere. Idem.

6 Platōnis] Videtur alludere ad id, quod refert epist. 2. l. 1. Atque hanc quidem ille causam sibi ait non attingendæ resp. publicæ fuisse, quod cum offendisset populum Atheniensem hanc cuiusdam amici sui, Tuæ quidem, in culina: mea, in molestia est. Gulielmus pro in molestia est, putabat, in molestia est. Videndus Festus. Gebh. Ad gravem questionem ne nihil dicat, ridiculo respondet. In culina, quia voluptatem sequens Epicuri: in

palæstra, quia mihi placent, qui virtutem & laborem præferunt. J. F. Gronov.

4 Pudet enim servare] Aliquid agere publice, quia qui partem resp. tractat, is se componere ad nutum unius necesse habet. Idem.

5 Facio me alias res agere] Fingo me rerum aliarum satagere. Idem.

6 Platōnis] Videtur alludere ad id, quod refert epist. 2. l. 1. Atque hanc quidem ille causam sibi ait non attingendæ resp. publicæ fuisse, quod cum offendisset populum Atheniensem hanc cuiusdam amici sui, Tuæ quidem, in culina: mea, in molestia est. Gulielmus pro in molestia est, putabat, in molestia est. Videndus Festus. Gebh. Ad gravem questionem ne nihil dicat, ridiculo respondet. In culina, quia voluptatem sequens Epicuri: in

7 De Hispania] De bello Cæsaris advertere velim republicam. Idem.

8 De Hispania] De bello Cæsaris advertere velim republicam. Idem.

9 De Hispania] De bello Cæsaris advertere velim republicam. Idem.

nihil omnino novi. Te abesse, mea causa moleste fero; tua, gaudeo. Sed flagitat tabellarius. Valebis igitur, meque, ut a puero fecisti, amabis.

G. CASSIUS M. T. CICERONI S. P. D.

XIX. NON mehercule in hac mea peregrinatione quidquam libentius facio, quam scribo ad te. Videor enim cum praesente loqui, & jocari. Nec tamen hoc usu venit propter spectra Catiana: pro quo tibi proxima epistola tot rusticos Stoicos regeram, ut Catiium Athenis natum esse dicas. Panfam nostrum secunda voluntate hominum paludatum ex urbe exisse, cum ipsius causa gaudeo, tum mehercule etiam omnium nostrum. Spero enim homines intellecturos, quanto sit omnibus odio crudelitas, & quanto amori probitas, & clementia: atque ea, quae maxime mali petant & concupiscant, ad bonos pervenire. Difficile est enim persuadere hominibus, τὸ καλὸν δι' αὐτὸ ἀρετῶν esse: ἠδολὴν vero & ἀτυραξίδην virtute, justitia, τὸ καλὸν parari, & verum & probabile est. Ipse enim Epicurus, a quo omnes Catii, & Amasini, mali verborum interpretes, proficiscuntur, dicit: ἢ ἐστὶν ἠδέας, ἀδὲ τὸ καλὸς ἔξ ἀδικαίως, ἢ ἴω, Itaque & Panfa, qui ἠδολὴν sequitur, virtutem retinet: & ii, qui a vobis φιλόδοξοι vocantur, sunt φιλόκαλοι, ἔξ φιλοδιόλμοι, omnemque virtutes & colunt, & retinent. Itaque Sylla, cum

ARG. Respondet duabus Ciceronis epistolis, quae ante proximam superiorem leguntur. Epicuro laudat a virtutis studio. Cupere videtur ut Caesar in Hispania vincat, jam cognita eius clementia. Anno U. C. 708. 1 Spectra Catiana] Vide ep. 16. 2 Regeram] Contra objiciam. Tu Catiium notasti ut rusticum & indoctum: ego contra, tot rusticos tibi Stoicos nominabo, ut Catius, cum iis collatus, urbanissimus esse videatur. Reperere, est ei, qui aliquod reprehendat, aliquid contra objicere. Plinius lib. 13. cap. 15. Confines ei Mauri: quibus plurima arbor cedri, & mensarum insania: quas feminas viris contra margaritas regerant. Man. 3 Ea] Honores, provincia.

4 Τὸ καλὸν] Supra, ep. 17. 5 ἠδολὴν vero ἔξ ἀδικαίως] Voluptatem, & sanam mentis perturbationem carentem. In his enim duobus felicitatem locabat Epicurus: quod Plutarchi, Laertii, & aliorum testimonio probatur. Idem. 6 Τὸ καλὸν] Honestum, pulchrum. 7 Amasini] Vide Tulcal. IV. 3. 8 Ὀδὴ ἴω ἴδω] Non potest secunde vivere, nisi honeste & iuste vivatur. 9 φιλόδοξοι] Amatores voluptatis. 10 φιλόκαλοι, ἔξ φιλοδιόλμοι] Amatores honesti, & iusti. 11 Sylla] Cuius mortem Cicero significaverat, epist. 17. Judicium: Quasi praesentis viri. Ironia. Manu.

jus iudicium probare debemus, cum dissentire philosophos videret, non quaesit, quid bonum esset; omnia bona coemit: cujus ego mortem forti mehercules animo tuli. Nec tamen Caesar diutius nos eum desiderare patietur: nam habet damnatos, quos pro illo nobis restituat: nec ipse sectorem desiderabit, cum filium viderit. Nunc, ut ad rempublicam redeam, quid in Hispaniis geratur, rescribe. Peream, nisi sollicitus sum, ac malo veterem & clementem dominum habere, quam novum & crudelem experiri. Scis, Cnaeus quam sit fatuus: scis, quomodo crudelitatem, virtutem putet: scis, quam se semper a nobis derisum putet. Vereor, ne nos rustice gladio velit ἀτυραξίσει. Quid fiat, si me diligis, rescribe. Hui, quam velim scire, utrum ista sollicito animo, an soluto legas! Sciam enim eodem tempore, quid me facere oporteat. Ne longior sum, vale: & me, ut facis, ama. Si Caesar vicit, celeriter me expecta.

12 Bona] Ne erraret in delectu, omnia bona sumpsit. Ludit in ambigua bonorum significatione. Nam Philosophi de summo bono disputabant: Sylla vero Pompejanorum bona omnia, cum in auctione venderentur, coemit. Idem. 13 Habet damnatos, quos pro illo nobis restituat] Arguta in primis & festiva sententia. Lege Pompeja damnatos restituerat Caesar: ut legitur apud eum lib. 111. de bel. civ. hoc latenter Cassius notat: cum tamen de iis loquatur, quos Caesar ad seditiones faciendas, ne hausta refrigereret, Syllae mortuo suffecturus esset. Jocus est in verbo, Restituit: ambigua significatione, ad majorem Caesaris contumeliam. Idem. 14 Filium] P. Sylla, qui patrem imitatur: itaque sectore non carebitur. Ep. 3. lib. 111. ad Q. fr. Idem. Antonium, quem secundum heredem in testamento scripserat, Flor. IV. 4. Sectorem Pompejanorum bonorum. Philipp. II. 26. J. F. Gronov. 15 Cnaeus] Pompeji Magni filius. 16 ἀτυραξίσει] Visum desidero, sed rustice gladio. Nam urbani homines facitibus & falsis dictis, non gladio, derident. Man.

M. T. C. TREBONIO P. S. D.

XX. ORATOREM meum (sic enim inscripti) Sabino tuo commendavi. Natio me hominis impulit, ut ei recte putarem, nisi forte candidatorum licentia hic quoque Tom. VII. A a a a ulus,

ARG. Librum, quem Oratorem inscripsit, mittit: Sabinorum probitatem laudat: crebriores literas postulat. Missa in Asiam post Caesaris necem. Anno U. C. 709. 1 Natio] A Sabinis, qui tetrici, severi, durique, & continentes etiam a scriptoribus appellantur. Corrad. 2 Candidatorum] Qui magistratum petentes, populo se, quaestis interdum fictis cognominibus gratia, commendant. Manu.

ufus, hoc subito cognomen arripuit. Etsi modestus ejus vultus, fermoque constans, habere quiddam³ a Curibus videbatur. Sed de Sabino satis. Tu, mi Treboni, quando ad amorem meum aliquantum⁴ olim discedens addidisti: quo tolerabilius feramus igniculum desiderii tui, crebris nos literis appellato: atque ita, si idem fiet a nobis. Quanquam duæ causæ sunt, cur tu frequentior in isto officio esse debeas, quam nos: primum, quod olim solebant, qui Romæ erant, ad provinciales amicos de republica scribere: nunc tu nobis scribas oportet: res enim publica⁵ istic est. Deinde, quod nos aliis officiis tibi absenti satisfacere possumus; tu nobis, nisi literis, non video, qua re alia satisfacere possis. Sed cætera scribes ad nos postea. Nunc hæc primo cupio cognoscere, iter tuum cujusmodi sit, ubi Brutum nostrum videris, quamdiu simul fueris: deinde, cum processeris longius, de bellicis rebus, de toto negotio, ut existimare possumus, quo statu simus. Ego tantum me scire putabo, quantum ex tuis literis habebō cognitum. Cura ut valeas, meque ames amore illo tuo singulari.

³ *A Curibus*] Numæ regis patria, Sabi-
norum olim urbe nobili. *Idem*.
⁴ *Olim*] Vocem hanc omitti vellet Ma-
nutius, & legi *aliquantulum*.
⁵ *Istic est*] In vobis reipublicæ liberatori-

bus, te, Cassio, Marco & Decimo Brutis: quibus provincias senatus decreverat. Nam in urbe, dominantibus Antonio & Dolabella consulibus, reipublica non esse videbatur. *Idem*.

M. T. C. TREBONIO S. P. D.

XXI. **E**T epistolam tuam legi libenter, & librum libentissime: sed tamen in ea voluptate hunc accepi dolorem, quod cum incendisses cupiditatem meam consuetudinis augendæ nostræ, (nam ad amorem quidem nihil poterat accedere) tum² discedis a nobis, meque tanto desiderio afficis, ut unam mihi consolationem relinquas, fore, ut utriusque nostrum absentis desiderium crebris & longis epistolis leniatur. Quod ego non modo de me tibi spondere possum, sed de te etiam

ARG. Rogat, ut sui absentis desiderium epistolis crebris & longis leniat: de Calvo oratore jam mortuo quid sentiat, exponit. *Anna U. C. 706.*

¹ *Librum*] De quo infra.
² *Discedis a nobis*] In provinciam Asiã proficiscens. Ep. 16. lib. xii. *Manut.*

etiam mihi. Nullam enim apud me reliquisti dubitationem, quantum me amares. Nam, ut illa omitram, quæ civitate teste³ fecisti, cum⁴ mecum inimicitias communicasti; cum me concionibus tuis defendisti; cum quæstor in mea, atque in publica causa, consulum partes suscepisti; cum tribuno plebis quæstor non parvisti, cui tuus præsertim collega pareret: ut hæc recentia, quæ meminero semper, obliviscar, quæ tua sollicitudo de me⁵ in armis, quæ lætitia in reditu, quæ cura, quæ dolor, cum ad te curæ & dolores mei perferrentur? Brundisium denique te ad me venturum fuisse, nisi subito in Hispaniam missus esses? ut hæc igitur omitram, quæ mihi tanti æstimanda sunt, quanti vitam æstimo & salutem meam: ⁶ liber iste, quem mihi misisti, quantam habet declarationem amoris tui? primum, quod tibi factum videtur quidquid ego dixi, quod aliis fortasse non item: deinde, quod illa, siue faceta sunt, siue⁷ sic, fiunt, narrante te, venustissima. Quin etiam ante quam ad me veniatur, risus omnis pene consumitur. Quod si in his scribendis nihil aliud, nisi, quod necesse fuit, de uno me tam diu cogitavisses, ferreus essem, si te non amarem. Cum vero ea, quæ scriptura persecutus es, sine summo amore cogitare non potueris, non possum existimare, plus quemquam a se ipso, quam me a te amari. Cui quidem ego amori, utinam cæteris rebus possem, amore certe respondebo: quo tamen ipso tibi confido⁸ futurum satis. Nunc ad epistolam venio, cui copiose & suaviter scriptæ, nihil est quod multa respondeam. Primum enim ego illas⁹ Calvo literas misi, non plus, quam has, quas nunc legis, existimans exituras: aliter enim scribimus, quod eos solos, quibus mittimus; aliter, quod multos lecturos putamus. Deinde ingenium ejus melioribus extuli laudibus, quam tu id vere potuisses fieri putas. Primum, quod ita

A a a a 2 judi-

³ *Fecisti*] Temporibus Clodianis. *Idem*.
⁴ *Mecum*] Adversus inimicos meos simulates suscepisti. J. F. Gronov.

⁵ *In armis*] Civili bello.
⁶ *Liber iste*] Quem scripserat Trebonius de dictis Ciceronis. *Manut.*

⁷ *Sic*] Afferit Manutius, conjunctionem hanc, sic, minuendi vim habere; ut sensus ille sit: Siue dicta mea faceta sunt: siue fa-

ciarum per se minus habent. Lubentius ego legerem, secur. Quarterius.

⁸ *Futurum satis*] Malim, *facturum satis*: ut subaudiatur, me. Alioqui, Quo tamen ipso, unde regatur, non erit. Nam, futurum, nullo modo cum auferendi casu conjungi potest. *Manut.*

⁹ *Calvo*] De quo in Bruto, cap. 81.

judicabam, ¹⁰ acute movebatur: ¹¹ genus quoddam sequebatur, in quo, iudicio lapsus ¹², quo valebat tamen, affequebatur quod probaret. Multæ erant & reconditæ literæ: vis non erat: ad eam igitur adhortabar. In excitando autem, & in acuendo plurimum valet, si laudes eum, quem cohortere. Habes de Calvo iudicium & consilium meum: consilium, quod hortandi causa laudavi: iudicium, quod de ingenio ejus valde existimavi bene. Reliquum est, tuam protectionem amore prosequar, reditum spe expectem, absentem memoria colam, omne desiderium literis mittendis accipiendisque leniam. Tu velim tua in me studia & officia multum tecum recordere: quæ cum tibi liceat, mihi nefas sit oblivisci, non modo virum bonum me existimabis, verum etiam te a me amari plurimum iudicabis. Vale.

¹⁰ Acute movebatur] Quod est ingenii. Sic Acad. lib. I. Zeno, cum valde subtiliter differeret, & peracute moveretur, corrigere conatus est disciplinam. Idem.

¹¹ Genus quoddam] Dicendi.

¹² Quo valebat tamen] Quis tamen parte valebat, id est, ingenio, consequbatur id

quod optimum putabat: quam puto fuisse exilitatem orationis. Nam Calvus Atticum se oratorem videri volebat: & nimis quadam religione orationem artemans, dum verebatur, ne quasi vitiosum sanguinem colligeret, verum etiam deperdebat. Hoc enim de illo Cicero scripsit in Bruto. Idem.

EPISTOLARUM
AD FAMILIARES
LIBER XVI.

M. T. C. ET CICERO MEUS, ET FRATER,
ET FRATRIS FILIUS, TIRONI S. P. D.

I.

AULO facilius putavi posse me ferre desiderium tui, sed plane non fero: & quanquam magni ¹ ad honorem nostrum interest, quam primum ad urbem me venire, tamen peccasse mihi videor, qui a te discesserim. Sed quia tua voluntas ea videbatur esse, ut profusus, nisi confirmato corpore, nolles navigare, approbavi tuum consilium; neque nunc muto, si tu in eadem es sententia. Sin autem, postea quam cibum cepisti, videris tibi posse me consequi; tuum consilium est. ² Marionem ad te eo misi, ut aut tecum ad me quam primum veniret, aut, si tu morare, statim ad me rediret. Tu autem hoc tibi persuade, si commodo valetudinis tuæ fieri possit, nihil me malle, quam te esse mecum. Si autem intelliges opus esse, te ³ Patris, convalescendi causa, paulum commorari, nihil me malle, quam te valere. Si statim navigas, nos ⁴ Leucade consequere. Sin te confirmare vis, & comites, & tempestates, & navem idoneam ut habeas, diligenter videbis. Unum illud, mi Tiro, videto, si me amas, ne te Marionis adventus & hæc litera moveant. Quod valetudini tuæ maxime conducet, si feceris, maxi-

ARGUMENTUM. Suum desiderium Tironi, quem Patris ægrosum reliquerat, cum ex provincia domum iret, significat. Anno U. C. 703.

¹ Ad honorem nostrum] Ad triumphum, quem sperabat; sed, eum ne discordia ci-

viles impedirent, verebatur: id quod evenit. *Manus.*

² Marionem] Servum.

³ Patris] Patra, oppidum Achajæ.

⁴ Leucade] Leucas, oppidum in peninsula cognomine Ionii maris.